
ІНВЕСТИЦІЇ

УДК 336.717

І. А. Косач, к.е.н., доцент,
Н. В. Філіпова, аспірант**РОЛЬ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРА В ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

У статті досліджено роль банківських установ у розвитку інвестиційної діяльності країни. Розглянуто визначення інвестиційного потенціалу банківської системи України, окреслено функції інвестиційної діяльності, наведено класифікацію інвестиційного портфелю. Також розглянуто основні напрями інвестиційної діяльності банківського сектору.

В статье определена роль банков в развитии инвестиционной деятельности страны. Рассмотрено определение инвестиционного потенциала банковской системы Украины, описаны функции инвестиционной деятельности, приведена классификация инвестиционного портфеля. Также рассмотрены направления инвестиционной деятельности банковского сектора.

This article deals with the role of the banking in the development of investment in the country. The paper is concerned with the concept of investment potential of banking of Ukraine, functions of investment activity and classification of investment portfolio.

Ключові слова: банківська система, інвестиційна діяльність, інвестиційний потенціал, інвестиційний портфель.

Актуальність теми дослідження. Однією з важливих умов стабільності та надійності економічної системи країни є банки, а в процесі відтворення української економіки банківська система здатна забезпечити вагомий обсяг інвестицій, яких потребує держава. Можна зазначити, що економічне зростання тісно пов'язане з інвестиційною діяльністю банків та надійністю банківської системи, ці два процеси взаємозалежні. Тому в умовах фінансової кризи питання інвестицій та інвестиційної діяльності стають надзвичайно актуальними.

Постановка проблеми. Банківські установи відіграють важливу роль у розвитку фінансового сектора економіки країни. Отже, в інвестиційному процесі банки мають стати головними учасниками, тому успішне становлення цієї сфери відіграє величезну роль у розвитку української економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку та перспектив інвестиційної діяльності вивчалися багатьма науковцями, такими як Гесць В., Барановський О., Мороз А., Савлук М., Вовчак О., Бланк І. та інші. Зокрема ними підкреслюється актуальність активізації інвестиційної діяльності банківськими установами, доведено, що світова фінансова криза сприяла виникненню багатьох проблем в економіці, а це в свою чергу призвело до появи нових проблем і в інвестиційній діяльності.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження участі установ банківського сектора в інвестиційній діяльності та визначення їхньої ролі в процесі інвестування.

Виклад основного матеріалу. Відомо, що основний прибуток банки отримують від активних операцій, основною з яких, звичайно, є кредитування, однак не менш вагомими є інвестиційні операції.

Сучасний стан розвитку української економіки потребує активізації інвестиційної діяльності як одного з рушійних важелів економічного прогресу.

ІНВЕСТИЦІЇ

При цьому на перше місце виходить поняття інвестицій, що є досить складним, адже поєднує в собі різні економічні процеси, які є основою суспільного відтворення.

У радянській економічній літературі під інвестиційною діяльністю банків розуміли мобілізацію і надання позичальникам довгострокового позичкового капіталу [1]. На той час кредитування було основним напрямком інвестиційної діяльності, тому маємо поняття «інвестицій», яке зумовлене специфікою роботи банківських установ того часу. Зараз воно розглядається більш широко. Використовується наступне трактування: банківські інвестиції – це довгострокове розміщення активів банку в реальний сектор економіки з метою отримання прибутку [2].

Взаємодія комерційних банків з учасниками економічного процесу зображена на рис. 1.

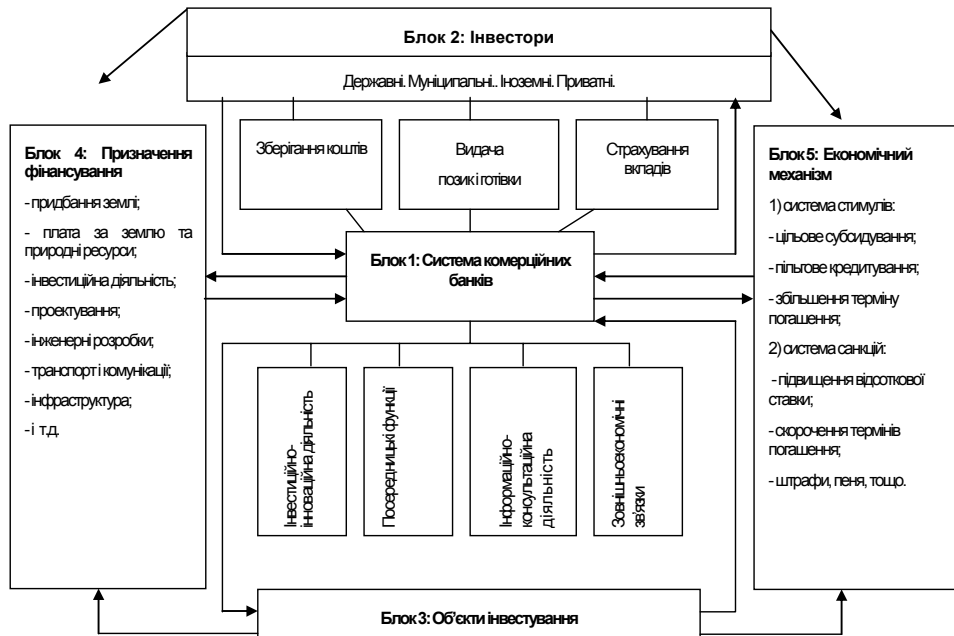

Рис. 1. Модель взаємодії банків з учасниками економічного процесу

Тобто інвестиційна діяльність банківського сектора характеризується широкою направленістю та різноманітністю.

Можливості інвестиційної діяльності значною мірою залежать від інвестиційного потенціалу суб'єктів інвестування. Інвестиційний потенціал – це базова фундаментальна основа стійкого розвитку національної економіки, він визначається наявністю інвестиційних ресурсів для здійснення реальних і фінансових інвестицій, які матеріалізуються у новостворюваних факторах суспільного виробництва й суспільній інфраструктурі [4].

Визначення інвестиційного потенціалу дає можливість оцінити розмір інвестиційної програми, необхідні запозичення задля її здійснення, а саме слід зазначити важливість інвестиційного потенціалу банківської системи України, оскільки банківська система є свого роду «серцево-судинною» системою економіки країни. Інвестиційний потенціал банківської системи України – сукупність наявних у банків власних і залучених ресурсів, їх оптимальна

ІНВЕСТИЦІЇ

структура та раціональне використання для реалізації потреб господарювання й поставленої мети [4].

На даний час інвестиції банків в українську економіку здійснюються в основному у формі кредитів і вкладень у цінні папери, тому фінансові інструменти банківського інвестування фахівці поділили на дві групи:

- кредитні інструменти інвестування;
- інструменти інвестування фондового ринку [5].

У табл. 1 наведено характеристику вищезазначених інструментів.

Таблиця 1

Інструменти банківського інвестування	
Інструменти інвестування	
Кредитні інструменти: - лізингове кредитування; - мікрокредитування; - іпотечне кредитування; - довгострокове інвестиційне кредитування та ін.	Фондові інструменти - акції; - облігації місцевих та внутрішніх державних позик; - ощадні сертифікати; - цінні папери та ін.

Крім цього, банківський сектор є основним об'єктом розміщення заощаджень населення країни [7]. Лідером у залученні депозитів на сьогодні є Приватбанк. Забезпечення реалізації напрямів інвестування здійснюється шляхом формування інвестиційного портфеля. Інвестиційний портфель – це цілеспрямовано сформована сукупність об'єктів фінансового та/або реально-го інвестування, призначена для реалізації попередньо розробленої стратегії, що визначає інвестиційну мету [8].

Структуру кредитно-інвестиційного портфеля наведено в табл. 2. На 01.04.2010 перше місце серед українських банків за обсягом портфелю займав Приватбанк. У трійку лідерів також входять державні банки: Укресімбанк та Ощадбанк.

Таблиця 2

Структура кредитно-інвестиційного портфеля станом на 01.04.2010

№ п/п	Банк	КІП (млн. грн.)	Питома вага (%)	У тому числі
				Цінні папери
1	2	3	4	5
	ВСЬОГО	624392,43	100,00	45937,09 (7,3%)
1	ПРИВАТБАНК	72122,73	11,551	513,95
2	УКРЕКСІМБАНК	49605,34	7,945	6457,77
3	ОЩАДБАНК	45863,87	7,345	4391,72
4	РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	40584,58	6,500	5523,36
5	УКРСИББАНК	35891,01	5,748	1669,22
6	УКРСОЦБАНК	33254,77	5,326	1670,47
7	ОТП БАНК	24248,45	3,884	1468,29
8	ВТБ БАНК	21980,83	3,520	417,31
9	АЛЬФА-БАНК	20055,48	3,212	372,62
10	НАДРА	18806,99	3,012	427,67
11	ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ	15276,38	2,447	794,67
12	ФОРУМ	13308,42	2,131	574,50
13	ПУМБ	12365,93	1,980	425,07
14	БРОКБІЗНЕСБАНК	10685,29	1,711	442,13
15	КРЕДИТПРОМБАНК*	10564,65	1,692	657,80
16	СВЕДБАНК	9308,38	1,491	92,66
17	УКРГАЗБАНК	8764,20	1,404	3020,61
18	ПІВДЕННИЙ*	7876,96	1,262	6,98
19	ЕРСТЕ БАНК	7512,20	1,203	2192,58
20	ІНГ БАНК УКРАЇНА	7420,06	1,188	523,49

ІНВЕСТИЦІЇ

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5
21	УНІКРЕДИТ БАНК	7270,49	1,164	478,30
22	СБЕРБАНК РОСІЇ	6487,90	1,039	1302,42
23	УНІВЕРСАЛ БАНК	6240,47	0,999	613,63
24	ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА	5213,88	0,835	124,63
25	ВІЕЙБІ Банк	5054,36	0,809	70,50
26	ДОНГОРБАНК	4884,07	0,782	749,42
27	ХРЕЩАТИК	4400,63	0,705	377,80
28	ПРАВЕКС-БАНК*	4314,30	0,691	810,06
29	ІМЕКСБАНК	4253,34	0,681	80,34
30	ДЕЛЬТА	4049,43	0,649	122,17

Джерело: складено за даними Асоціації українських банків (АУБ).

Банківські інвестиції охоплюють декілька напрямів, які можна поділити на реальні та фінансові. Реальні інвестиції включають в себе інвестиції у власну діяльність – інвестиції у власні основні засоби (рухоме та нерухоме майно) та інші види активних операцій (матеріальні та нематеріальні активи); в іншу діяльність, що включає в себе формування банківської інфраструктури (строкові та лізингові компанії, інвестиційні фонди, іпотечні центри), а також банківські кредити (проектне фінансування, інвестиційні кредити, іпотечні та лізингові кредити). Всі ці напрями разом із вкладеннями в статутні капітали відносять до прямих інвестицій, а вкладення у фондові інструменти, які включають в себе пайові, боргові та похідні вкладення складають портфельні інвестиції, а в сукупності все вищенаведене утворює ринок інвестицій, одним з головних суб'єктів якого є банки.

Висновок. В основі відтворення економіки лежать інвестиції, оскільки відтворення господарської діяльності, розвиток ринкової інфраструктури, оновлення виробничої діяльності значною мірою відбувається саме з використанням банківських інвестицій, і швидкість відтворення економіки залежить в інтенсивності їх використання. Інвестиційна діяльність банків виконує важливі макро- і мікроекономічні функції, забезпечуючи поступальний розвиток економіки країни та сприяючи успішному розвитку окремих банків і банківської системи в цілому. Слід виділити такі особливості структури банківських інвестицій: інвестиційні вкладення переважно в цінні папери, використання обмеженого кола фінансових інструментів інвестування, незначне інвестування реального сектора економіки. Інвестиційна діяльність українських банків недостатньо розвинена, більша частина інвестицій здійснюється у формі кредитів. З метою підвищення прибутку їм необхідно розширювати спектр інвестиційних послуг, підвищувати обсяги ресурсної бази.

Література

1. Игонина Л. Л. Инвестиции / Л. Л. Игонина. – М. : Экономистъ, 2005. – 478 с.
2. Нікітін А. В. Інвестиційні вкладення банків та підвищення їх ефективності: автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.04.01 / А. В. Нікітін. – Київ, 2007. – 20 с.
3. Бут А. П. Банківське кредитування інноваційного розвитку економіки: автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.01 / А. П. Бут. – Київ, 2008. – 19 с.
4. Лубіц Б. Л. Інвестиційний потенціал банківської системи України / Б. Л. Лубіц, Т. Б. Стечишин // Фінанси України. – 2009. – № 9. – С. 67-77.
5. Кириченко О. Інвестиційна діяльність банків України в умовах ринкової трансформації економіки / О. Кириченко // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. – № 5. – С. 13-16.
6. Вовчак О. Теоретичні аспекти дослідження банківських інвестицій / О. Вовчак // Вища школа. – 2008. – № 3. – С. 24-39.

ІНВЕСТИЦІЇ

7. Шпанко А. Роль банківських установ ринку спільного інвестування / А. Шпанко // Вісник НБУ. – червень 2008. – С. 31-34.

8. Навчальний посібник / [Пересада А. А., Шевченко О. Г., Коваленко Ю. М., Урванцева С. В.]. – К. : КНЕУ, 2004. – 408 с.

9. Приказюк Н. В. Інвестиційна діяльність комерційних банків на ринку цінних паперів: автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук 08.00.08 / Н. В. Приказюк. – Київ, 2007. – 21 с.

Надійшла 11.10.2010